

V septembri 2008 začala SAŽP s realizáciou trojročného environmentálneho projektu s celým názvom **Zlepšenie environmentálneho povedomia v oblasti ochrany prírody a krajiny (vrátane NATURA 2000)**. Hlavným cieľom tohto projektu je prispieť k zvýšeniu environmentálneho povedomia žiakov, pedagogickej, odbornej aj širokej verejnosti prostredníctvom: vytvorenia materiálnej a informačnej základne, zvyšovania kvalifikácie odbornej verejnosti, rozšírenia ponuky edukačných programov pre školy, posilnením spolupráce a komunikácie medzi zainteresovanými skupinami a prostredníctvom mediálnej kampane pre širokú verejnosť. Ambíciou vyše 30-členného pracovného tímu je dať environmentálnej výchove na Slovensku osviežujúci nádyh realizáciou nových, ale aj „oprášených“ starších veľmi úspešných aktivít. Z ponuky projektových aktivít vám dávame do pozornosti:

Vzdelávacie programy pre školy – Na túru s NATUROU a Ekologická stopa

Programy sú určené pre žiakov a učiteľov všetkých stupňov škôl. Metodika oboch je postavená na práci s internetovým portálom. Učiteľom poskytnú moderné vyučovacie metódy, námety pre projektové vyučovanie a využitie IKT vo vyučovacom procese. Žiakom sprostredkujú nové vedomosti pomocou hravých cvičení a praktických aktivít priamo v prírode. Zámerom zostavovateľov je udržať oba programy „živé“ minimálne počas nasledujúcich 10 rokov a pod vlajkou (logom) každého z nich pripraviť podnetné aktivity a bohaté informačné prostredie. Podrobnejšie sa im preto venujeme v ďalšej časti.

Kampaň Oči na stopkách

Kampaň bude spustená v rámci školského programu Na túru s NATUROU. Prostredníctvom diskusného fóra budú žiaci a študenti informovať verejnosť o pozitívnych, ale aj negatívnych javoch v našom životnom prostredí.

Súťaže pre žiakov základných škôl

EnvirOtázniky – olympiáda o životnom prostredí je korešpondenčná vedomostná súťaž pre žiakov II. stupňa základných škôl. Cieľom je zvýšiť záujem žiakov o prírodovedné predmety a o problematiku životného prostredia ešte pred rozhodovaním sa o budúcom štúdiu.

IV. ročník vedomostnej súťaže EnvirOtázniky sa uskutočnil na začiatku tohto kalendárneho roka. Do súťaže sa zapojilo 1 989 žiakov II. stupňa z celkového počtu 267 základných škôl. Na fotke absolútna víťazka tohto ročníka, Veronika Kušníriková (15 rokov) z Prešova, ktorá ako jediná dosiahla plný počet (60) bodov

Dve vlajky jedného projektu

Celoslovenské kolo súťaže Hypericum sa uskutočnilo 24. júna 2009 v SEV SAŽP Drieňok Teplý Vrch. Do finále postúpia prvé tri družstvá z každého regionálneho kola súťaže (viac na <http://www.sazp.sk/public/index/go.php?id=1454>). Z fotky sa usmievajú spokojné minuloročné víťazky súťaže

diu na stredných školách. Pozostáva spravidla zo šiestich tém a 60 otázok (10 otázok v rámci každej témy). Výnimočnosť tejto olympiády spočíva v spôsobe kladenia otázok: každá totiž najprv informuje, podnecuje a motivuje žiaka k vyhľadaniu si správnej odpovede. Z projektu sa financujú tri ročníky súťaže.

Hypericum je prírodovedná súťaž s dlhou tradíciou, ktorá sa zameriava na poznávanie prírodných, ale aj kultúrnych hodnôt Slovenska. Počas regionálnych a celoslovenských kôl učí žiakov obdivovať, spoznávať a ľúbiť prírodu a svoj rodný kraj. V rámci projektu sa financujú tri ročníky súťaže.

Certifikované vzdelávacie kurzy pre učiteľov

Kurzy budú zamerané na zvyšovanie kvalifikácie odbornej verejnosti pôsobiacej v oblasti environmentálnej výchovy školskej mládeže. S dominujúcimi témami – ochrana prírody a krajiny, NATURA 2000, biologická diverzita, trvalo udržateľný rozvoj. Metodika a obsahová náplň bude vychádzať z tréningového manuálu UNESCO. Realizácia šiestich 5-dňových kurzov sa uskutoční v SEV SAŽP Drieňok Teplý Vrch a Regetovka.

Veľtrh environmentálnych výchovných programov ŠÍŠKA

Poslaním ŠÍŠKY je rozširovať poznatky, nápady a materiály na poli environmentálnej výchovy, a to prostredníctvom aktívnej výmeny skúseností. Je určená učiteľom, koordinátorom, odborníkmi a všetkým priaznivcom environmentálnej výchovy. Poskytuje priestor na prezentáciu vlastných projektov, aktivít a pomôcok. Fórum pre neformálnu diskusiu a nadviazanie spolupráce štátnych a mimovládnych organizácií. V rámci projektu sa financujú štyri ročníky veľtrhu.

Metodické a informačné dni pre učiteľov

Organizácia metodických a informačných dní sa opiera o záujem a dopyt zo strany učiteľov. V snahe posilniť spoluprácu a komunikáciu v oblasti environmentálnej výchovy pôjde o realizáciu šiestich

2-dňových podujatí v SEV SAŽP Drieňok Teplý Vrch a Regetovka. Podmienkou účasti je aktívny prístup a prezentácia vlastných skúseností. Účastníci zároveň získajú aktuálne informácie o pripravovaných projektoch, súťažiach a publikáciách.

Školenia pre koordináčnych pracovníkov projektu

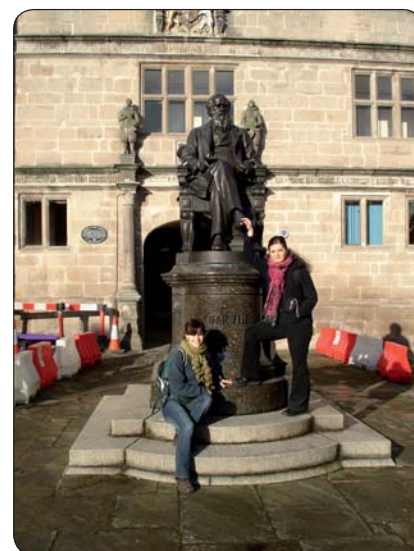
Pre načerpanie nápadov, ale tiež elánu do ďalšej práce sú pre pracovný tím projektu určené zahraničné vzdelávacie pobyty. Ide o návštevu environmentálno-výchovných organizácií spojenú s ukázkami úspešnej praxe. Nadobudnuté podnety a inšpirácie by sa mali zúčastiť v pripravovaných aktivitách.

Konferencie pre odbornú verejnosť

Program dvoch odborných konferencií bude zameraný na problematiku NATURA 2000, ochrany prírody a krajiny a environmentálnu výchovu. Z jednotlivých príspevkov bude vydaný zborník.

Mediálna kampaň

Hlavným zámerom je využiť silu a „zbrane“ médií pri zvyšovaní povedomia širokej verejnosti v otázkach ochrany prírody a krajiny. Kampaň sa uskutoční vo vybraných slovenských mestách v podobe roadshow – premietania filmov na veľkoplošnej obrazovke. Sprewádzaná bude výraznou medializáciou v regionálnych printových aj televíznych a rozhlasových médiách. Populárne a mienkotvorné osobnosti nakrútiť krátke televízne spoty, ktorých prostredníctvom budú apelovať na zodpovednosť každého jedného z nás.

Prvá študijná cesta pracovníkov projektu smerovala do Veľkej Británie. Zahŕňala návštevu 12 organizácií – stredísk environmentálnej výchovy, lesných škôl, arborét a jedných z najpôsobivejších botanických záhrad. Spoločným menovateľom absolvovalých rozhovorov a stretnutí bola realizácia praktickej výchovy k biologickej diverzite. Na fotke ukážka kompostovania a „stretnutie“ s autorom evolučnej teórie Charlesom Darwinom v jeho rodnom meste Shrewsbury

Publikácie

Metodickú a informačnú podporu jednotlivým aktivitám projektu zabezpečia pripravované publikácie: informačný plagát o územiach a druhoch európskeho významu; informačné postery, metodiky a pracovné listy k školským programom Na túru s NATUROU a Ekologická stopa; pexesá – Európsky významné rastliny a živočíchy na Slovensku; obrázkový sprievodca – Rastliny a Živočíchy; kalendár na roky 2010/2011 – Európske klenoty flóry a fauny na Slovensku; multimediálne DVD Detektív v prírode II; kľúče pre určovanie rastlinných a živočíšnych druhov a ďalšie materiály.

Viac informácií o realizovaných a pripravovaných aktivitách projektu sa dozviete na <http://www.sazp.sk/public/index/go.php?id=1760&lang=sk> alebo na e-mailových adresách: pre projekt – natura@sazp.sk, pre školské programy Na túru s NATUROU – snaturou2000@sazp.sk a Ekologická stopa – ekostopa@sazp.sk.

Vyberte sa s nami Na túru s NATUROU

Cieľová skupina: učitelia a žiaci II. stupňa základných a stredných škôl

Začiatok: september 2009

Tento školský vzdelávací program nadväzuje na veľmi úspešný projekt *Živá príroda*, do ktorého sa zapojilo viac ako 7 000 slovenských detí vo veku 10 až 15 rokov v rokoch 2001 až 2003. Celkovo vedúci pracovných skupín poslali do centrálnej databázy SAŽP 15 617 záznamov o výskyte 105 druhov živočíchov a 23 098 záznamov o výskyte 120 druhov rastlín zo 787 lokalít Slovenska. Tento projekt nezostal nepovšimnutý a Slovensko získalo dve medzinárodné uznanie – striebornú cenu The Green Apple Awards 2003 od Green Organisation (november 2003) a certifikát The World Award for Sustainability 2004 od Energy Globe (apríl 2005).

Prečo práve takýto program?

Alarmujúci úbytok biodiverzity je celosvetový problém! Hlavnou príčinou ubúdania biologickej rozmanitosti je narušenie a zánik biotopov – domova, na ktorom jednotlivé druhy a spoločenstvá organizmov prežívajú. Od roku 1970 bolo zničené územie tropických dažďových pralesov väčšie ako územie Európskej únie. Aj Európa stratila viac ako polovicu všetkých mokradí a kvalitných pôd. Až 87 % všetkých lesov Európy je vystavených zásahom ľudskej činnosti a narušená je aj väčšina morských ekosystémov. Z európskych pôvodných druhov je vyhynutím ohrozených až 42 % cicavcov, 43 % vtákov, 45 % plazov, 30 % obojživelníkov, 52 % sladkovodných rýb. Neznámy podiel druhov u bezstavovcov najbadateľnejšie vykresľujú motýle, z ktorých je vyhynutím ohrozených údajne až 45 %. Poklesom druhovej rozmanitosti sa výrazne znižuje stálosť aj samotná rozmanitosť ekosystémov.

Poslanie programu

Hlavným cieľom je v rámci projektového vyučovania

na školách vytvoriť pozorovacie a výskumné skupiny zamerané na terénny prieskum výskytu rastlín a živočíchov. V rámci skúmanej lokality, ktorú si každá skupina v blízkosti školy určí sama, budú žiaci dokumentovať výskyt a životné prostredie vybraných európskych významných druhov. Fotosnímky, audiozáznamy alebo videosekvencie budú mať možnosť vystaviť na špeciálne zriadennej internetovej stránke a stanú sa aktívnymi tvorcami jednej z najväčších on-line databáz druhov na Slovensku. Okrem toho budú môcť poukazovať na pozitívne aj negatívne javy, následne realizovať vlastné ekologické projekty, zamerané na vytváranie hniezdnych príležitostí pre živočíchy, ošetrovanie mravenísk, sledovanie čistoty vybraných zložiek životného prostredia pomocou bioindikátorov a ďalšie. Počas programu sa naučia pracovať s rôznymi pomôckami podľa upravených metodických pokynov. K vytvoreným databázam druhov sa na základe dokumentačných záznamov budú vyjadrovať špecialisti z výskumných ústavov, univerzít a odborných organizácií MŽP SR, čím bude vytvorená spätná väzba a zároveň dostatočná medializácia výsledkov.

Ekologická stopa školy

Cieľová skupina: učitelia a žiaci materských, základných a stredných škôl

Začiatok: september 2009

Školský program Ekologická stopa je prvý svojho druhu na Slovensku a pravdepodobne len tretí vo svete (Anglicko, Austrália). Napriek tomu, koncept ekologickej stopy existuje už viac ako 15 rokov (autormi sú dvaja kanadskí vedci Weckernagel a Rees). V súčasnosti sa používa ako základný merateľný ukazovateľ trvalo udržateľného rozvoja a zároveň účinná edukačná metafora.

Čo je ekologická stopa?

Ekologická stopa predstavuje množstvo územia, ktoré využívame pre zabezpečenie svojich súčasných potrieb a životného štýlu. Je to jednoduchý spôsob vyjadrenia vplyvu našich aktivít na životné prostredie planéty. Čím väčšia ekologická stopa, tým väčší vplyv. Výpočet je založený na predpoklade, že všetky zdroje, ktoré denne konzumujeme (energia, voda, potraviny, výrobky) a odpad, ktorý pritom produkujeme, je možné previesť na odpovedajúcu plochu produktívnej zeme a mora. Výsledná stopa potom pozostáva zo súčtu rôznych kategórií územia, ktoré využívame. Napríklad z plochy ornej pôdy, ktorú potrebujeme pre dopestovanie všetkých plodín,

V rámci projektu sa na jeseň minulého roka uskutočnil XI. ročník Veľtrhu ŠÍŠKA. Počas večerného programu účastníkov zabávalo vystúpenie žiackeho divadelného súboru Dravček zo Základnej školy Šarišské Dravce. Predstavenie s názvom V škole maľované popisuje bežné trampoty a úsmevné huncútstvo žiaka Jerguša na jeho ceste ročníkmi základnej školy. V tom poslednom zisťuje, že by sa rád stal ochráňateľom

ktoré zjeme. Zo zastavanej plochy, na ktorej stoja budovy, cesty a parkoviská. Plochy lesa, potrebnej na výrobu všetkých výrobkov z dreva. Ale tiež lesa na absorpciu oxidu uhličitého vzniknutého spaľením fosílnych palív a podobne.

Máme však iba jednu planétu Zem – jeden ekologický účet, z ktorého zásob čerpáme produkty a služby prírody. Každý z nás má k dispozícii férový podiel 2,1 hektára zemského povrchu. Ekologická stopa jedného obyvateľa Zeme ale v súčasnosti predstavuje 2,7 globálnych hektárov. To znamená, že z prírodných zásob čerpáme viac, ako sa dokáže obnoviť. Navyše niektoré krajiny si nárokovujú na prírodné zdroje planéty viac ako iné. Ekologická stopa jedného Američana je 9,4 zatiaľ čo Nepálcana 0,8 globálnych hektárov. Pre porovnanie, jeden Slovak si nárokuje na 3,3 hektárov zemského povrchu, čo znamená, že keby sa každý obyvateľ Zeme správal ako priemerný Slovak, potrebovali by sme pre život nie jednu, ale jeden a pol planétu! (The Ecological Footprint Atlas, 2008)

Čo je poslaním nového školského programu?

Hlavným edukačným cieľom je pochopiť vplyv našich každodenných aktivít na životné prostredie. Skúmať vlastné možnosti a hľadať správne voľby. Základom programu je internetový kalkulátor pre výpočet ekologickej stopy školy. Prostredníctvom jednoduchých aktivít si žiaci a učitelia vypočítajú, akú časť svojej ekologickej stopy získavajú práve v škole! Zistia, aké dopady majú jednotlivé rozhodnutia a riešenia na prírodu našej planéty. Vyzbrojení týmito poznatiami sa budú snažiť znížiť vplyv svojej školy na životné prostredie, a tým aj svoju vlastnú ekologickú stopu.

Registráciou v programe škola získava prístup k on-line kalkulačke, metodike a aktivitám k výpočtu svojej ekologickej stopy. Interaktívna webová stránka programu bude slúžiť ako moderný nástroj pre medzipredmetové vyučovanie environmentálnej výchovy. Každému učiteľovi poskytne zdroj informácií, hier a námetov pre vyučovanie svojho predmetu. Na záver každého školského roka zapojené školy získajú certifikát s aktuálnou veľkosťou svojej ekologickej stopy a tie najlepšie aj patričnú medializáciu.

Jana Šimonovičová a Tomáš Kizek
Slovenská agentúra životného prostredia
Banská Bystrica